

ANMELDELSER

Laura Gilliam, Karen Fog Olwig & Karen Valentin (red.): *Lokale liv, fjerne forbindelser. Studier af børn, unge og migration*. København: Hans Reitzels Forlag 2005. 304 sider. ISBN 87-412-0241-4. Pris: 325 kr.

Forskning om barns och ungas erfarenheter är ett snabbt växande fält inom skandinavisk migrationsforskning. *Lokale liv, fjerne forbindelser* vänder sig till en bred läsekrets av professionella som i sitt yrkesliv möter barn och ungdomar med migrationsbakgrund. Alla bidrag är skrivna av antropologer, men anpassade till en vidare krets av läsare. En genomgående ambition i volymen är att använda det processuella antropologiska kulturbegreppet för att nyansera gängse föreställningar om barn och ungdomar med migrationsbakgrund. En av de mest framträdande av dessa idéer om barn och ungdomar är att de ständigt utsätts för „kulturkrockar“ mellan det som antas vara föräldrarnas traditionella hemlandskultur och mottagarlandets modernitet. Genom att fokusera på barnen och ungdomarna som aktörer lyfter volymen fram en mer dynamisk syn, och visar på att kultur är något som ständigt skapas och omskapas i vardagslivet. Denna etnografiska belysning av det vardagliga visar också att det är kategoriseringen som stigmatiserade „Andra“, snarare än „kulturkrockar“, som är en källa till problem i många barn och ungdomars liv. Bokens koncentrationen på vardagens „små berättelser“ öppnar dessutom upp för en förståelse av hur det är att leva i transnationella livsvärldar.

Volymen består av 15 etnografiska bidrag, av vilka åtta berör danska förhållande och övriga sju är hämtade från vitt skilda hörn av världen. Den är indelad i tre huvudavsnitt: „institutioner“, „kategorier“ och „generationer“. Under institutionsavsnittet uppehåller sig både Gilliams och Bundgaards och Gulløvs bidrag kring det danska likhetstänkandet som går ut på att likhet är en förutsättning för gemenskap. Detta kontrasteras mot Aarup Kristensens exempel från Kanada, där den multikulturella ideologin åtminstone på ytan ger ett större plats för skillnader. Under detta avsnitt finns också en spännande artikel av Holm Pedersen som diskuterar hur arabiska mödrar förhåller sig till några av de seder och traditioner som deras barn förväntas delta när de börjar på daghem. Holm Pedersen visar här på det som hon kallar den „tysta integrationen“, d.v.s. alla de små och stora förändringar som invandrarfamiljer gör i det tysta för att anpassa sig till samhällets krav.

Avsnittet „Kategorier“ lyfter fram de lite äldre barnen och ungdomarna, och visar på hur de på olika sätt förhåller sig till den egna identiteten i relation till tillskrivna kategoriseringar. Hälften av avsnittets artiklar belyser danska förhållanden, och resten berör så vitt skilda fält som Nepal, Nordamerika och Peru. I alla exempel är emellertid migrationsbakgrunden något som binder de unga till speciella sociala positioner, vilka ofta är stigmatiserade. Detta tvingar ungdomarna till att aktivt arbeta med de diskrepanser som uppstår mellan omgivningens sätt att betrakta dem och de egna försöken att bygga upp en positiv identitet. I de danska exemplen (Bek-Pedersen, Skovgaard Nielsen och Anderson) är stämpeln „främmande“ något som många unga brottas med. Författarnas närtolkningar visar att ungdomarnas eget identitetsarbete lyfter fram många fler nyanser än de stereotypa externa kategoriseringarna, och även problematiserar dessa. Genom att tre olika artiklar belyser ungas brottningar med kategoriseringar just i Danmark, växer en sammansatt bild fram av denna kontext. Utanför det danska sammanhanget visar Fog Olwigs studie av barn och unga i Storbritannien och Nordamerika med karibiskt ursprung hur dessa anlägger ett öppet och kontextuellt förhållande till sin etniska tillhörigheter, och hur de på olika individuella sätt förhåller sig till den dominerande diskursens markering av etnicitet som en statisk kategori. Valentins och Paerregards artiklar från Peru respektive Nepal belyser hur unga migranter förhandlar sina sociala positioner utifrån tillskriven kasttillhörighet och etnicitet.

Det tredje avsnittet, „Generationer“, belyser övergången mellan barndom och en mer vuxen status. Denna övergång medför speciellt drastiska skillnader för de barn och unga som Romme Larsen skriver om, och som tillsammans med sina föräldrar sökt tillflykt till en norsk kyrka för att undgå utvisning ur landet. Barnen har rätt att fritt röra sig i lokalsamhället, men denna möjlighet försvinner tvärt när de på sextonårsdagen kategoriseras som vuxna. Hjerrild och Rytter belyser två processer som betraktas som speciellt viktiga för integration i Danmark, nämligen inträdet på arbetsmarknaden respektive i äktenskapet. Rytters detaljerade och intressanta studie av hur två unga dansk-pakistanier till sist får varandra, belyser en symbolisk mobilitet i förhållande till det danska. Genom att själva påverka valet av partner rör sig de unga med pakistanskt ursprung mot en framtid i Danmark. Meinert, slutligen, visar hur i Uganda de ungas geografiska mobilitet är sammanlänkad med deras rörelse mot vuxenlivet. Att flytta hemifrån är att aspirera på socioekonomisk mobilitet och ett erkännande som vuxen.

De 15 artiklarna ger tillsammans en mycket rik men kanske också något yvig belysning av de villkor som barn och unga med migrantbakgrund kan leva under. Många olika teman dyker upp och försvinner när man som läsare försöker relatera de olika artiklarna till varandra. I introduktion lyfter redaktörerna fram fem teman som de menar håller ihop boken. Det första av dessa teman, vilket handlar om migration som en strategi för att förändra sin sociala position, är emellertid lite väl brett för att kunna fungera som sammanhållande kitt. Att migration vanligtvis är förbundet med en önskan om att på ett eller annat sätt förbättra sitt liv, men att motiven kan se olika ut, är inte nödvändigtvis något som utmärker bara yngre människors migrationserfarenheter. Ett annat av dessa teman – barns och ungas medierande roll i integrationsprocesser – är däremot centralt i mycket av forskningen kring barn och unga med migrationsbakgrund, och återkommer i många av artiklarna. Detsamma gäller den tematiska koncentrationen kring familjen som ram kring barns och ungas migration.

De två teman som återstår, „marginalisering och migration“ samt „betydelsen av officiella policys och ideal“, åskådliggör det som jag finner vara bokens största problem, nämligen att den samtidigt försöker omfatta både ett fokus på danska förhållanden och ett brett jämförande perspektiv. Under tema „marginalisering och migration“ hade det varit intressant med en större fördjupning kring just Danmark som hemland för barn och unga med migrantbakgrund. Alla artiklarna med ett danskt material förhåller sig på ett eller annat sätt till hur barn och unga försöker hantera livet i Danmark i förhållande till de negativa omdömen och utanförskap de utsätts för. Både stora och små frågor pockar på uppmärksamhet vid läsning av de olika artiklarna. Ett axplock av dessa är: Vad betyder det att barnen kategoriseras som just „tvåspråkiga“ i daghem och skolor? Varför förefaller sportaktiviteter motverka gränsdragningsprocesser? Hur kommer essentialistiska tankar om sambanden mellan nationen som plats och kultur till uttryck i danska barn- och ungdomsinstitutioner? Vad betyder det att många ungdomar med migrationsbakgrund beskriver festande och ölrickande som vägen till att bli mer dansk? En riktig djupdykning i den danska kontexten är dock inte möjlig eftersom boken också innefattar fall från andra delar av världen.

Tema „betydelsen av officiella policys och ideal“ är däremot mer inriktat på bokens jämförande ansats. Här antyds vikten av att jämföra olika samhällens hantering av invandring och etnisk och kulturell mångfald med särskilt hänseende på barn och unga. Även detta hade kunnat byggas ut till ett tema som genomsyrade hela volymen, om det nu inte var så att hälften av artiklarna var fokuserade på den danska nationella kontexten.

Sammanfattningsvis innehåller *Lokale liv, fjerne forbindelser* många spännande och välskrivna enskilda artiklar. Kopplingen mellan god vardagsnära etnografi och intressanta problemställningar finns i alla artiklar. Samtidigt är det delvis svårt att ta till sig boken som en sammanhängande volym, eftersom artiklarna drar åt många olika håll.

Lisa Åkesson
Socialantropologiska institutionen
Göteborgs Universitet

Den Jyske Historiker 110-11. Nation, stat og religion i det moderne Mellemøsten. December 2005. 209 sider. Illus. ISBN 87-91261-12-0. ISSN 0109-9280. Pris i løssalg: 250 kr.

Dette nummer af *Den Jyske Historiker* er et klassisk regionalt nummer, der indfører læseren i nationsopbygningens historiske processer i Mellemøsten i perioden efter det osmanniske riges opløsning. Der sættes fokus på de meget forskellige processer, der har fundet sted i Tyrkiet, Syrien, Irak, Jordan, Saudi-Arabien, Libanon, Egypten, Golf-staterne og blandt kurderne. Artiklerne er skrevet af en række mellemøstforskere fra hhv. Dansk Institut for Internationale Studier, Center for Mellemøststudier ved Syddansk Universitet og Carsten Niebuhr Afdelingen ved Københavns Universitet. De skriver sig primært ind i en tradition for historiske og politologiske områdestudier.

Artiklerne peger samlet set på, at udviklingen af de enkelte lande fra at have været del af det osmanniske rige til at blive uafhængige nationalstater har haft ganske andre forudsætninger for konstruktionen af en nationalstat end de europæiske lande. Dermed